

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VII](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 19 : De Tityo](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 19 : De Tityo

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[76\] : De Tityo](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VI

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - VI, 19 : De Tityo](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VI

[Mythologie, Paris, 1627 - VI, 20 : De Titye](#) est une transformation de ce document

---

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VI

[Mythologie, Lyon, 1612 - VI, 19 : De Titye](#) est une traduction de ce document

---

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 638-642

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Tytios](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

---

larum desiderium cum copia crescat. quare ita inquit Horatius de quodam auaro in primo Sermonum:

*Tant alius à labris sitiens fugientia captat
Flumina: quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur.*

At Cicero, ut patuit ex superius recitatis, curas & timores inanes videtur putasse è mentibus hominum per hanc fabulã expellendos, quod etiam sensit Lucretius in his carminibus:

*Nec miser impendens magnum timet acre saxum
Tant alius (ut perhibent) cassa formidine torpens:
Sed magis in vita Diuum metus urget inanis
Mortales, casumq; timent, quem cuiq; ferat fors.*

Et profectò nullus timor viro sapienti cõuenit, nisi offendendæ diuinæ bonitatis, cum potius per reuerentiam, ac beneuolentiam Deus ut pater & bonorum omnium autor sit colendus, quàm timendus ut horribilis & ferox. Alij putarunt linguæ procacitatẽ nos admoneri per hanc fabulam esse cohibendam, alij ad reuocandos ab omni improbitate & crudelitate homines, cum scelerũ omnium grauissimus deniq; vindex sit Deus. Alij crediderunt significari per hanc fabulam profanis & impuris hominibus religionis arcana non esse detegenda: quoniam apud profanum vulgus eadem est harum rerum, quæ etiam ciborũ ratio: qui alios pro valetudine, ac viribus stomachi nutriunt, alios interimunt, aut impellunt in grauiorem morbum. Nam ut quisq; est vir bonus, ita in bonam partem rerum sacrarum cognitionem accipit. nunc de Tityo dicatur.

De Tityo.

CAP. XIX.

TITYVS quoq; propter improbitatem, temerariamq; libidinẽ, non leue supplicium apud inferos pati dictus est. Hic fuit Iouis & Elaræ Orchomeni filius, ut scripsit Apol. lib. i. & Apollod. lib. i. Bibliothecæ. Fabulantur Latonam ab hoc de stupro interpellatam fuisse, quare sagittis dicitur ab Apolline fuisse cæsus, ut in his testatur Apollonius Rhodius:

*ἰνὰ χεῖρα πέλαων φοῖβος οἵστυων ἰτίτυκτο
βέπαιε, ὑπὸ ποσσὶ, ἐλὼ ἱρύοντα χαλύπιδος
μητέρα παρακλίως τετυὸν μέγαν ὄν ῥ' ἰτακίτ γῆ
δὲ ἑλάρη, ἔρι-φορ δὲ καὶ ἄ-φ' ἰλοχύσατο γαῖα.
Hic interat Phæbus puer, ac petiit ille sagittis*

Ingentem Tityum matri vim ferre parantem.

Hic Phœbi securus eam iam ceperat, illum

Diana Elare peperit, Tellus nutrit alumnum.

At Euphorionis fuit opinio, quòd Tityus non Latonæ, sed Dianæ vim inferre conatus fuit. Scripsit præterea Pherécydes, quòd Iupiter Elaram Orchomeni filiam compressit, qui cum Iunonis zelotypiam formidaret, illam prægnantem intra terram occultavit, unde natus est Tityus, cuius matre mortua terra illum nutrit, quare dictus fuit terre alumnus. Callimachus in lauacrum Dianæ non ab Apolline, sed à Diana confosum Tityum fuisse ostendit, cum inquit:

Ἄρτι μὲν παρθένῳ Τίτυο χόνα.

O Virgo Tityi domitrix Diana.

At Paul. in Laconicis scriptum reliquit in quodam templo positas fuisse Apollinis & Dianæ imagines, à quibus utriusq; Tityus sagittis conficeretur. Hæc autē ad Panopeum Lebadia locum omnia contigisse dicuntur, ut ait Strabo lib. 9. Pausan. in Phocensibus sepultū in agro Panopeni fuisse Tityum scribit iuxta quendam torrentem, cuius sepulchrum ad trientem vnius stadij accedebat. Hunc post eam cladem ab Apolline & Diana acceptam deiectum fuisse ad inferos memorant, atq; ita ibi prostratū & ligatū fuisse, ut se mouere nullo pacto posset, fuisseque magnitudinis admirabilis, quippe cum iugera nouem terræ eius corpus vastum cooperiret, ut testatur Tibullus in his:

Perrecessitq; nouem Tityus per iugera terra,

Affidnas atro viscere pascit aues.

Hunc à duobus vulturibus assidue laniari, eiusq; iecur comedi fixerunt: quod vbi semel fuerit absumptum, tum denuo reuiuiscit, ne immortalis pœnæ argumentum ac fundamentum deficiat, ut ait Homerus libro 4. Odyssæ:

καὶ Τίτυόν ἔδον γαῖης ἱρικυδῆος ἕδον

καί μιν οἶνον δακρίδω ὁ δὲ ἐπ' ἐνὶ ἄκρῳ πέλιθρα

γυπαῖδι μιν ἰκέτι ἔρβι παρημένω ἢ παρ' ἱκίρον,

δῆρ' ἔρω ἴσω δαύοντις ὁ δὲ ἐκ ἀπαμυνίτο χερσὶ.

Hic Tityum vidit terra omniparens alumnum

Prostratum tenet ille nouem nam iugera terra.

Hinc atq; hinc vultur iecur immortale vorabat

Omentum ingressus: manibus non ille repellit.

Virgilius tamen libro sexto vnum tantum vulturem Tityo

attribuit, at non ut Homerus alterum utrinque qui iecur illius rostro laceraret, cum ita rem totam luculenta oratione exprimat:

*Necnon & Tityum terra omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota novem cui iugera corpus
Porrigitur, rostroque immanis Vultur adanco
Immortale iecur tondens, facundaque panis
Viscera, rimaturque epulæ: habitatque sub alto
Pectore: nec sibi requies datur & llarenatis.*

Hæc ea sunt quæ de Tityo ab antiquis scriptoribus memorie prodita sunt: ex his veritas nunc est exprimenda.

¶ Strabo libro 9. fabulam hanc ad historiam transtulit, dicitque quo tempore Apollo dictus est à cælo in terras aduentasse, ac homines mansuefecisse, qui prius arborum syluestrium fructibus tantum vescerentur, Tityum tyrannum Panopææ crudelissimum, hominem fuisse violentum atque profligatiosum, quem Apollo sagittis confecit: ut interemit postea Pythonem. Deinde ut eius exemplo cæteri scelerati ab omni turpitudine & crudelitate detererentur, dictus fuit Tityus ea poena apud inferos crudelissimè torqueri. Lucretius lib. tertio ad rei Veneræ cupiditatem, animique sollicitudines hanc fabulam retorsit, cum dicat fieri non posse omnino multa, quæ traduntur de inferis, neque Tityum, si pariecet uniuerso terrarum orbi habuisset, perpetuum dolorem ita pati potuisse, sed per hæc animi curas antiquos significare voluisse, ut ab ijs retrahamur. ita enim inquit;

*Sed Tityus nobis hic est in amore iacentes
Quem Volucres lacerant, atq; exest anxius angor:
Aut alia quavis scindunt torpedine cura.*

Alij crediderunt tantum fuisse creditum Tityum, quia significare voluerunt antiqui nullas vires esse tantas, quantas vis iustitiæ castigare aut opprimere non possit, cum quid vel à potentissimis & fortissimis hominibus iniquum committitur. Neque enim vllus est tantus armatorum numerus, nullæ tã vigiles custodiæ, nulla tã firma præsidia, nulla cõiuratio, si æquitate careat, quã Deus vel per imbecillos homines deprimere, & profligare non facile possit. Alij tamen vultures illos Tityi præteritorum scelerum recordationes esse censuerunt, quæ animum assidue vellicant peccantium, eumq; torquent, quippe cum vindictam Dei

Dei

Dei & animaduersionem omnis improbitas quasi praesagiat, quae paulatim scelera per vestigia consequitur. Ut igitur ad aequitatem mortales adhortarentur, eosque deterrerent ab omni impietate & crudelitate, ne aduersus Deum vel homines quispiam improbus esse impune auderet, haec ab antiquis memoriae sunt prodita. Illae omnium fabularum praestantissimae sane sunt iudicandae, quae in plures corrigendorum morum vias diduci possunt, neque simplicem habent explicationem. atqui non solam morum rationem corrigendorum sub his ego latere censeo, sed etiam rerum naturalium quandam explicationem. Est igitur Tityus calamus segetum intelligendus, quippe quem *τιτυος* vocant: verum cum litera detracta sit, visum est hominis nomen, cum quid significaret, nesciretur. Hic Tityus Elaræ Orchomeni, & Iouis fuit filius. Quid ita? quoniam cum Orchomenus fluuius sit Thessaliae, cuius filia est Elara Nympha, lacteus humor in seminibus scilicet: quoniam sine fluuiialibus Nymphis calamus segetum non posset nasci, cum sit humor generationis in rebus omnibus principium. Quid Iupiter sit, iam saepius dictum est. Hanc Nympham Iupiter compressit, quoniam certis temporibus genitalem temperiem atque humorem semina ex aere concipiunt, qua ad ortum excitantur, quod manifestum est in quibusdam seminibus, quae non, nisi ad certum tempus, virginitatem seruare possunt: quo spatio transacto vel nascantur necesse est, vel humor ille genitales, qui semina conseruat, excitatus paulatim exhalat, donec ex anima illa semina relicta penitus putrescant. cum eo tempore praegrans sit semen, ex Ioueque concipiat, sub terram demittitur, ne Iuno asperius in ipsum seruiat: nam vetus frumentum ob aeris iniurias non ita commodum est sementibus. Erumpit postea ex ipsa terra non semen quidem, quod iam putrefactum est, cum intra terram moriatur: sed calamus, qui Tityus est. hic ab ipsa terra educatur, quare vocatus est terrae alumnus. Hic insurgit in caelum, & tanquam in Latonam impetum facturus sagittis Apollinis & Dianae conficitur ac prosternitur. Nihil hoc aliud significat, quam calamum, ubi ad iustam longitudinem excreuerit, mox Solis & Lunae opera ad maturitatem perducit, ita ut denique à messoribus prosternatur. Nam neque Luna sola ad maturitatem perduceret, quia opus est calore: neque id solus Sol efficeret, quia solus calor ex-

iccarez, nisi humoris temperamentum adiuuaret. Inde fertur Tyri ita esse iecur à vulturibus comedi, quoniã inutilia sunt panis conficiendo exteriores frumenti cortices, idẽ quod est interius totum ad usum panis conferat. Distenditur autem non in noue, sed in multa terræ iugera, quæ omnia frugibus operiuntur. Hæc igitur fabula totam serendi, metendi que tritici, & panis conficiendi rationem continet, quippe cum ita semper Tyri iecur renascatur, & immortale sit: quod significat annuam agricolarum diligentiam. At nunc de Titanibus dicamus.

De Titanibus. CAP. XX.

TITANES, qui bellum aduersus Iouem ceperunt, crebrisque fulminibus detrusi sunt ad inferos, Terræ & Cœli filij fuisse dicuntur, vt scriptum est ab Æschylo in Prometheus his carminibus:

ἰταῦν ἰγὼ τὰ λῶμα φηλεύων, πιδῆν
τιτᾶνας, οὐρανὸν τε καὶ γῆρας τέκνα,
ἐκ ἠδονῆσιν.

*Titanibus nam consulebam ego optime,
Parere, Cœli Terra & alma filium.*

Quod scripsit etiam Orpheus in hymnis:

τιτᾶνας γαίης τε καὶ οὐρανὸν ἀγλαὰ τέκνα.

Titanes Cœli ac Terra clarissima proles.

Hi Titanes bellum aduersus Iouem ea de causa susceperunt, quia (vt dictum est in Ioue) ante Saturnum Ophio & Eurynome filia Oceani, qui Titanes vocati fuerunt, Diis imperabant. At Saturnus Ophione postea debellato, cum Rhea palæstra Eurynomen vicisset, illis imperium extorsit. Alij tamen Titanum Saturni fratrem dixerunt, ad quem, cum maior esset natus Saturno, iure hæreditatio imperium pertinebat: sed tamen matre ac sororibus precantibus impetrauit à fratre Saturnus vt ipse imperaret, qui etiam impetrauit Titanibus, vt ait Apollonius lib. 2. Argonaut.

ἰθαμὶν οὐρανίδες φιλόρηκρόνοι, ὅτ' οἱ δλύμῳ
τιτῶων ἦναι σσε.

imperio reget Titanas vt olim

Hic etiam Philo. in magno Saturnus Olympo.

Ea tamen lege, vt filios, si qui mares de se nascerentur, occideret: ne